

ספורט וחברה – פוליטיקה נשים וכדורגל בחברה

הישראלית

מגישה:

ת.ז.:

כתובת:

טלפון:

שם הקורס

מנחה:

תאריך:

תוכן עניינים

1.....	מבוא
2.....	סקירת ספרות
2.....	נשים בספורט
3.....	כדורגל נשים בעולם
4.....	כדורגל נשים בישראל
5.....	פוליטיקה וספורט
9.....	מתודולוגיה
9.....	שאלת המחקר
9.....	קורפוס המחקר
9.....	שיטת המחקר
10.....	כלי המחקר
10.....	הליך המחקר
11.....	ממצאים
21.....	דיון ומסקנות
23.....	ביבליוגרפיה
26.....	נספחים
26.....	נספח א'
27.....	נספח ב'
28.....	נספח ג'
29.....	נספח ד'
30.....	נספח ה'
31.....	נספח ו'
32.....	נספח ז'
33.....	נספח ח'
34.....	נספח ט'
35.....	נספח י'
36.....	נספח יא'

מבוא

"מעולם לא היה הספורט המודרני בעל השפעה כה רבה בחיי בני אדם כשם שהוא כיום בחברות רבות... הספורט הוא אחת התופעות החשובות והמתפתחות ביותר בזמננו – שכן הוא חוצה גבולות של מעמד, גזע, מין, דת ולאום" (גלילי, לידור ובן-פורת, 2007, עמ' 13). האמנם נכון הדבר?

כדורגל הוא ללא עוררין ענף הספורט הפופולרי בעולם; למשחק יש היסטוריה ארוכה, ובמרבית חלקי העולם, הוא מהווה חלק חשוב בחיים החברתיים ומהווה מוקד תרבותי וכלכלי חשוב (Kuhn, 2011). נשים החלו לשחק כדורגל זמן לא רב לאחר שהגברים מיסדו אותו, במחצית השנייה של המאה התשע-עשרה, אך למעשה, רק בעשור השני של המאה העשרים החל כדורגל נשים להתקיים כחלק ממסגרת תחרותית (בן-פורת, 2015).

העבודה הנוכחית עוסקת בהתפתחותו של ענף כדורגל הנשים בישראל מתחילת שנות התשעים, אז החלה התייחסות תקשורתית לתופעה, ועד היום, בהתייחס להשפעת הפוליטיקה על התפתחות התחום. מחקר זה נובע מן הגישה לפיה ספורט אינו רק בידור מהנה, אלא "זירה חשובה של השיבוש בין הניגודים הבינאריים של גבריות/נשיות" (Blinde & Taube, 1992, Halbert, 1997 in Scraton, Fasting, Pfister) & Bunuel, 1999, p. 100). כדורגל הוא אחד מאותם ענפי ספורט המזוהים באופן מסורתי עם הגמוניה גברית (Scraton et al., 1999), ולכן להתפתחותו של כדורגל הנשים בעשורים האחרונים יש חשיבות בכל הנוגע לחקר היחסים המגדריים בישראל.

שאלת המחקר היא באיזו מידה פיתחה הפוליטיקה את כדורגל הנשים בישראל בין השנים 1992-2015? מצב ספורט הנשים בישראל בכלל וכדורגל הנשים בפרט – בכי רע. מלבד הסיקור התקשורתית הזעום (בהשוואה לזה המקובל בכדורגל הגברים), תולדות ליגת הנשים בכדורגל הישראלי נעדרת באופן מוחלט מהספרות המקצועית. הדבר הציב אתגר מיוחד והצריך ליקוט פיסות מידע על-מנת להרכיב תמונה שלמה, שתייצג נאמנה את ענף כדורגל הנשים בישראל.

בפרק סקירת הספרות נציג את ההיסטוריה של נשים בספורט, את כדורגל הנשים בעולם ובישראל ואת הקשר שבין פוליטיקה לספורט בעולם ובישראל; הפרק השני הוא פרק המתודולוגיה, ובו נציג את שאלת המחקר והשערתו, הקורפוס המחקרי, שיטת וכלי המחקר וכן הליך המחקר; בפרק השלישי יוצגו ממצאי ניתוח הקורפוס המחקרי, בהם נדון בפרק הדיון והמסקנות, שבו תינתן גם התשובה לשאלת המחקר.

סקירת ספרות

נשים בספורט

עד לעת המודרנית, עיסוק של נשים בספורט נחשב לחריג ובלתי-הולם, ולעתים אף הוגדר כסטייה בידי החברה. אמנם נשים נהגו לצפות באירועי ספורט ואף לשחק, אולם לרוב הדבר נעשה במסגרת פעילויות פנאי ובמשחקים שאינם תחרותיים וציבוריים. במקרים בודדים שבהן נשים התחרו זו בזו במסגרת ענפים גבריים, כגון אגרוף, אך הן נתפסו כמופקרות, והתחרות למעשה שימשה כאמצעי בידור לקהל הרחב. לרוב, נדרש מנשים להימנע מחריגה מכללי הצניעות ומגילויי פיזיות שנתפסו כ"בלתי-אסתטיים" (גלילי ואחרים, 2007). למעשה, נשים הודרו לחלוטין מספורט, למעט מתחרויות שלא נדרשה בהן פעילות גופנית מאומצת, שהתרחשו בשעות הפנאי ושהמשתתפות בהן השתייכו לרוב למעמדות הגבוהים. הדבר נבע ישירות מההגמוניה הדומיננטית של הגברים במרבית תחומי החיים, והיא שהכתיבה את דרגת החופש שהייתה לנשים בתחומים השונים (בן-פורת, 2015).

במהלך מרבית ההיסטוריה, דימוי האישה בתרבות היה מזוהה עם חוסר אוניס, והן נחשבו ללקויות בשל מה שנחשב כטבען הביולוגי: נטייה לרגשנות, פסיביות וקלות דעת, הן נתפסו כמו שתפקידן העיקרי הוא רבייה והספרה הטבעית שלהן היא הבית. הייתה זו "רדוקציה ביולוגית" של נשים, והיא נועדה לשמר ולהעצים את הסדר הפטריארכלי (בן-פורת, 2015). בהתאם לכך, הטיעונים שהושמעו כנגד עיסוקן של נשים בספורט נבעו לרוב מהצורך לשמר את המבנה החברתי הפטריארכלי, והתמקדו ב"לקות" הביולוגית שלהן: נטען כי הן חלשות מכדי לעסוק בספורט, שהדבר עלול להגביר תכונות פיזיות גבריות בגוף הנשי, לפגום בפוריותן ועוד (בן-פורת, 2008).

נשים תוארו כ"קורבן פסיבי של הביולוגיה שלהן" (Hargreaves, 1994, p. 44), והושמעו טיעונים כביכול-מדעיים אשר נלקחו מהתיאוריה הדרוויניסטית אודות הצורך של החברה בנשים בשל יכולתן להביא ילדים ובכך לסייע בשימור המין; נאמר כי לנשים יש יכולות פיזיות ושכליות מוגבלות ביחס לגברים, וכי יש להגביל את פעילותן המנטלית והשכלית כדי שלא לגרום להן לנזק פתולוגי. ככלל, טבען של נשים נתפס כנחות מזה של גברים, וצמצומן באמצעות תיאוריות מדעיות לכאורה סייע בדיכוי (Dyhouse, 1976 in Hargreaves, 1994). הדבר גרם לכך שלאורך המאה התשע-עשרה, נשים עצמן אימצו את ההשקפה לפיה הן יצורים שבריריים ועדינים וכי הן נחותות מגברים מבחינה פיזית (Hargreaves, 1994).

עם עליית הקפיטליזם במחצית המאה התשע-עשרה, חלו שינויים במבני המעמדות, שבוע העבודה קוצר, רמת החיים עלתה ולבני המעמדות הנמוכים נותר זמן פנוי רב יותר מאשר בעבר. כל השינויים הללו אפשרו את התפתחותו של משחק הכדורגל בקרב בני מעמד העובדים. באותה תקופה החל מאבקן של הנשים כנגד ההגמוניה הגברית, וספורט הנשים בכלל ומשחק הכדורגל בפרט היו חלק ממאבקן של הנשים לשוויון זכויות. בשל מעמדו כספורט "גברי" הוקנה לכדורגל מעמד חשוב בהקשר של מאבק הנשים לשוויון (בן-פורת, 2015).